

dr hab. Barbara Dutkiewicz, prof. AM
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: rytmika i taniec
Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego w Katowicach
Zakład Edukacji Muzycznej - Specjalność Rytmika

Katowice, dnia 2 czerwca 2018 r.

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym Pani dr Kingi Ceynowy

Zleceńodawca recenzji

Uniwersytet Muzyczny im. F. Chopina w Warszawie, Dziekan Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca, zlecenie podjęte w związku z decyzją Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów na podstawie art. 18 a ust. 5 ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz. U. Z 2017 r. poz. 1789 ze zm.) powołującej Komisję Habilitacyjną do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuk muzycznych, **dyscyplinie artystycznej rytmika i taniec** dla Pani dr Kingi Ceynowy.

Do nadesłanego mi przez Dziekana Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca prof. dr hab. Bronisława Sitka pisma sygnowanego datą 26 lutego 2018 roku, informującego mnie o wyznaczeniu mojej osoby przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów w dniu 26.02.2018 r. w skład komisji do przeprowadzenia przewodu habilitacyjnego dr Kingi Ceynowy w charakterze recenzenta, została dołączona dokumentacja Habilitantki wraz ze zrealizowanym osiągnięciem artystycznym zarejestrowanym na płycie DVD pt. „Różnorodność partii wokalnych w utworach XX i XXI wieku źródłem inspiracji interpretacji ruchowych” będącym dziełem artystycznym wskazanym przez Habilitantkę w przewodzie habilitacyjnym.

Postępowanie na wniosek Pani dr Kingi Ceynowy z dnia 1.10.2017 roku zostało wszczęte przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów dnia 27.11.2017 roku.

Podstawowe dane o Habilitantce

Pani Kinga Ceynowa urodziła się 11.01.1974 roku w Koszalinie. W roku 1993 uzyskała ocenę celującą z egzaminu dyplomowego kończąc naukę na Wydziale Rytmiki w Zespole Szkół Muzycznych w Koszalinie. W tym samym roku podjęła studia na specjalności rytmika w Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu na Wydziale Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej i Rytmiki, które zakończyła w roku 1998 uzyskując dyplom z wyróżnieniem.

Stopień doktora sztuki muzycznej, w zakresie dyscypliny artystycznej rytmika i taniec, nadany uchwałą Rady Wydziału Kompozycji, Teorii Muzyki, Rytmiki i Edukacji Artystycznej Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi uzyskała w roku 2008.

Warto podkreślić, że Habilitantka podwyższała swoje kwalifikacje z zakresu techniki ruchu i tańca. W latach 1998-2001 uzyskała stypendium Internationale Gesellschaft Rosalia Chladek i podjęła studia uzupełniające według metody Rosalii Chladek (Tänzerische Bewegungserziehung in der Lehrweise Rosalia Chladek) w Wiedniu. Równolegle w tym samym czasie (lata 1998-2000) z wynikiem celującym ukończyła w Poznaniu Instruktorski Kurs Kwalifikacyjny z dziedziny tańca współczesnego.

Przebieg pracy zawodowej. Pani Kinga Ceynowa w roku 1998 po uzyskaniu dyplomu studiów wyższych, rozpoczęła pracę w swojej macierzystej uczelni, gdzie pracuje do dziś. Początkowo zatrudniona była na godziny zleczone, obecnie pracuje na stanowisku adiunkta i pełni funkcje administracyjne (prodziekana Wydziału Kompozycji, Dyrygentury, Teorii Muzyki i Rytmiki oraz Członka Senatu Uczelni). W ramach obowiązków dydaktycznych prowadzi zajęcia

z przedmiotów kierunkowych takich jak: rytmika, technika ruchu, kompozycja ruchowa utworów muzycznych, zespół rytmiki, propedeutyka rytmikoterapii, konsultacje prac magisterskich. Jest także opiekunem praktyk pedagogicznych w przedszkolu w toku nauczania przedmiotu: metodyka prowadzenia rytmiki dla dzieci do 6-go roku życia.

Habilitantka zdobywała także doświadczenie dydaktyczne podejmując pracę zawodową poza macierzystą uczelnią. Pracowała jako: - nauczyciel akompaniator w Ogólnokształcącej Szkole Baletowej im. O. Sławskiej-Lipczyńskiej w Poznaniu (1998-2000); - wykładowca rytmiki, zasad muzyki oraz konsultant i egzaminator na Kursach Kwalifikacyjnych z zakresu tańca współczesnego i ludowego (2001-2003); - nauczyciel rytmiki dla seniorów na rzecz Towarzystwa Uniwersytet Trzeciego Wieku (2006-2017); a także prowadziła wykłady z rytmiki na kierunku Taniec na Wydziale Artystycznym w Wyższej Szkole Umiejętności Społecznych w Poznaniu (2012-2015).

Ocena działalności zawodowej

Działalność w dziedzinie rytmiki dr Kingi Ceynowy znajduje swój wyraz w obszarach artystycznym, dydaktycznym, naukowym i organizacyjnym.

Dorobek artystyczny Habilitantki w latach 2008-2017 składa się z prac autorskich (19 interpretacji ruchowych muzyki) oraz prac, które powstały pod jej opieką artystyczną (57 interpretacji) - w tym kompozycje muzyczno-ruchowe powstałe w ramach działalności Studenckiego Koła Artystyczno-Naukowego (7) oraz prace dyplomowe (19 mgr i 31 lic.). Prace autorskie powstały do utworów o różnej stylistyce (utwory barokowe, utwory z XIX wieku, oraz XX i XXI wieku) i przeznaczonych na różne obsady wykonawcze: flet, fortepian, wiolonczelę, marimbę, akordeon, kwintet dęty, zespoły kameralne (fortepian, altówka i kontrabas oraz skrzypce, wiolonczela, akordeon, czy skrzypce i fortepian). Wśród prac autorskich znajdują się także interpretacje utworów wokalnych wskazane jako główne osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym. Kompozycje składające się na dorobek artystyczny Habilitantki zaprezentowano podczas ponad 48. koncertów w Polsce i za granicą m.in.:

- Dwa koncerty Zespołu Rytmiki Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu (6-7.05.2008), Théâtre du Vieux St – Etienne á Rennes (Francja),
- Koncert z okazji 100-lecia rytmiki w Hellerau (2.09.2011), Instytut Rhythmik Hellerau (Niemcy),
- Koncert w ramach Triennale Choreografii Muzyki (24.11.2011), Aula Nova Akademii Muzycznej w Poznaniu,
- Koncert w ramach Konferencji Naukowej „Rytmika w kształceniu muzyków, aktorów, tancerzy i w rehabilitacji” (30.11.2011), Akademia Muzyczna w Łodzi,
- Międzynarodowa Konferencji Rytmiki (29.03.2013), Akademicki College przy Moskiewskim Państwowym Konserwatorium im. P. Czajkowskiego, Moskwa (Rosja),
- Międzynarodowa Konferencja naukowo-metodyczna „Metoda Emila Jaques-Dalcroze’a jako środek twórczej ekspresji przyszłego nauczyciela przedmiotów artystycznych” (26.06.2013), Humański Uniwersytet Pedagogiczny im. Pawła Ticziny, Humań (Ukraina),
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa (1.10.2013), Sumski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Antona Makarenki, Sumy (Ukraina),
- Koncert w ramach I Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Rytmika w kształceniu muzyków, aktorów, tancerzy i w rehabilitacji” (28.11.2013) w Akademii Muzycznej w Łodzi,
- Koncert w ramach II Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Rytmika w kształceniu muzyków, aktorów, tancerzy i w rehabilitacji” (17.03.2016) w Akademii Muzycznej w Łodzi,

- Koncert Choreografii Muzyki w ramach I Międzynarodowej Konferencji „Pedagogiczne, artystyczne i terapeutyczne aspekty metody Emila Jaques-Dalcroze'a (13.05.2016), Akademia Muzyczna w Gdańsku.

Co zasługuje na podkreślenie, to fakt iż Habilitantka uczestniczy także w koncertach jako wykonawca:

- Koncert z okazji 100-lecia rytmiki w ramach „Internationale Rhythmikwerkstatt DALCROZE 2011, (2.09.2011), Instytut Rhythmik Hellerau, Niemcy (*From to-intergeneration project*, muzyka T.Sudnik, koncepcja ruchowa T.Nowak),
- I Międzynarodowa Konferencja Rytmiki „The First International Conference of Dalcroze Studies” (24.07.2013), Coventry University, Anglia (*For a century – performance*, muzyka L. Jankowski, koncepcja ruchowa T. Nowak).

W dorobku artystyczno-dydaktycznym Habilitantki znajdują się również prace artystyczne z zakresu improwizacji fortepianowej zrealizowane przez studentów pod jej kierunkiem (4 miniatury fortepianowe) prezentowane na Koncertach improwizacji fortepianowej w Akademii Muzycznej w Poznaniu.

Ze względu na różnorodność dorobku artystycznego i artystyczno-pedagogicznego dokonania Habilitantki w tym zakresie oceniam pozytywnie.

Działalność dydaktyczna Habilitantki wiąże się głównie z pracą pedagogiczną w Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu (prowadzenie zajęć za studentami specjalności rytmika, opieka nad pracami dyplomowymi oraz opieka merytoryczna nad praktykami nauczania rytmiki w przedszkolu, a także prowadzenie warsztatów w ramach konferencji międzynarodowych i ogólnopolskich). Habilitantka prowadziła także zajęcia pokazowe przygotowane z dziećmi przedszkolnymi (z Przedszkola nr 66 „Zaczarowany Ogród”) dla delegacji z Moskiewskiego Państwowego Konserwatorium im. P. Czajkowskiego w Moskwie i Akademickiego College'u przy tymże Konserwatorium (17.04.2013).

Kolejnym aspektem działań dydaktycznych jest prowadzenie szkoleń i warsztatów dla nauczycieli w ramach działalności statutowej Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów Rytmiki, a także zajęcia rytmiki z seniorami prowadzone na rzecz Towarzystwa Uniwersytet Trzeciego Wieku. Te doświadczenia zawodowe pozwoliły Pani dr Kindze Ceynowy przygotować i przeprowadzić lekcje pokazowe przygotowane z seniorami dla pedagogów i studentów Akademii Muzycznej w Rennes (18.11.2008) oraz dla delegacji z Moskiewskiego Państwowego Konserwatorium im. P. Czajkowskiego w Moskwie i Akademickiego College'u przy tymże Konserwatorium (18.04.2013).

Jak wynika z analizy przedstawionej dokumentacji Habilitantka jest aktywnym nauczycielem, którego zainteresowania ogniskują się wokół wcześniej wspomnianych zagadnień edukacji przedszkolnej oraz wczesnoszkolnej dzieci oraz możliwości zastosowania rytmiki w pracy z seniorami, niemniej jednak jej główne zainteresowania oscylują wokół zagadnień związanych z artystycznym aspektem metody rytmiki (z zagadnieniem interpretacji ruchowej muzyki oraz techniki ruchu). Habilitantka nie stroni również od działań twórczych z pogranicza sztuk (często prowadzi warsztaty dla opiekunów dziecięcych kół teatralnych) oraz zagadnienia improwizacji (ruchowej i fortepianowej).

Ponadto, Habilitantka aktywnie pracuje nad rozwojem osobistym i korzystała z różnych form doskonalenia zawodowego (około 22) w obszarze rytmiki, metodyki, kształcenia słuchu, improwizacji, harmonii.

Za swoją działalność Habilitantka otrzymała nagrody: Odznakę honorową „Zasłużony dla kultury polskiej” przyznaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – Bogdana Zdrojewskiego (2012) oraz Nagrodę Rektorską III stopnia (2015).

Osiągnięcia dydaktyczne Habilitantki oceniam pozytywnie.

Dorobek naukowy dr Kingi Ceynowy obejmuje 2 publikacje (artykuły). Ponadto Habilitantka była promotorem 4 prac dyplomowych (niestety nie zaznacza, które z nich dotyczyły studiów I, a które II stopnia).

Na dorobek Habilitantki składa się również 11 referatów wygłoszonych głównie w ramach sesji warsztatowych (o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym) zorganizowanych na terenie Polski, jak również wygłoszenie 2 wykładów otwartych w Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu dla studentów Dyrygentury Chóralnej oraz dla Instrumentalistów (Akordeonistów).

Ponadto Habilitantka była członkiem jury w ramach przeglądu zespołów rytmiki szkół muzycznych I stopnia oraz Festiwalu Sztuki Naszych Dzieci.

Kierunki rozwoju działalności naukowej Habilitantki oscylują wokół zagadnień: - możliwości rozwijania przy pomocy ćwiczeń muzyczno-ruchowych pamięci oraz sprawności funkcjonalnej u seniorów; - interpretacji ruchowych dzieła muzycznego; - pracy z rekwizytem; - świadomości ciała i kształtowania ruchu według systemu Rozalii Chladek; - tańców narodowych; - zagadnienia techniki ruchu w aspekcie innych specjalizacji np. dyrygowania; - kreatywności i działań twórczych w edukacji dzieci.

Mam nadzieję, że Habilitantka większą część swojej aktywności naukowej poświęci na prowadzenie projektów badawczych oraz publikację wyników badań, co moim zdaniem, jest konieczne dla dalszego rozwoju dyscypliny artystycznej rytmika i taniec. Mimo niewielkiej ilości opublikowanych artykułów osiągnięcia naukowe dr Kingi Ceynowy wymienione w spisie dorobku uważam za wystarczające i oceniam pozytywnie.

Działalność organizacyjna wiąże się niejako z pełnioną przez Habilitantkę funkcją prodziekana Wydziału Kompozycji, Dyrygentury, Teorii Muzyki i Rytmiki. Są to działania w ramach: Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej, Wydziałowej Komisji Oceniającej, Wydziałowej Komisji Wyborczej, Senatu Akademii Muzycznej w Poznaniu, Kolegium Rektorsko-Dziekańskiego, Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. Ponadto Habilitantka podejmuje działania organizacyjne związane z działalnością Katedry Rytmiki i Improwizacji Fortepianowej takie jak: przygotowywanie corocznych planów studiów specjalności rytmika, udział w realizowanych we współpracy z innymi pedagogami licznymi konferencjami, warsztatami i koncertami (pedagogów, studentów, dyplomantów itp.).

Warto podkreślić, że Habilitantka angażuje się w różnorakie działania na rzecz rozwoju specjalności rytmika w Polsce i od roku 2011 jest członkiem zarządu założonego w Poznaniu, Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów Rytmiki, gdzie m.in. prowadzi warsztaty szkoleniowe. Działania Habilitantki w zakresie działalności organizacyjnej oceniam pozytywnie.

Wszystkie nury działalności na polu artystycznym, dydaktycznym, naukowym i organizacyjnym w działalności Habilitantki przenikają się i świadczą o harmonijnym rozwoju jej kompetencji i umiejętności zawodowych. Na podstawie przedstawionej dokumentacji stwierdzam, że dorobek dr Kingi Ceynowy jest znaczący, a ocena działalności artystycznej, dydaktycznej naukowej i organizacyjnej jest jednoznacznie pozytywna.

Ocena autoreferatu

Autoreferat Pani dr Kingi Ceynowy mieści się na 37 stronach maszynopisu podzielonych na pięć części (s.7-44). W części pierwszej Habilitantka wymienia posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne i podaje szczegółowe informacje na ich temat. Część druga dotyczy informacji o dotychczasowym zatrudnieniu, jednostkach naukowo-artystycznych oraz obowiązkach dydaktycznych i formach zatrudnienia.

Część trzecia i czwarta dotyczą wskazanego osiągnięcia artystycznego (jego wskazania oraz opisu). Niestety, co uważam za duże niedopatrzenie, Habilitantka nie wskazuje wykonawców poszczególnych interpretacji ruchowych udokumentowanych w postaci nagranej płyty DVD, ani wykonawców wszystkich utworów muzycznych, do których powstały owe autorskie interpretacje.

W czwartej części autoreferatu Habilitantka przytacza podstawowe informacje na temat wybranych utworów, dokonuje dość szczegółowej analizy formalnej wybranych dzieł muzycznych (wraz z analizą warstwy słownej) oraz dokonuje opisu interpretacji ruchowo-przestrzennych. Wyjaśnia założenia przyjętych koncepcji artystycznych oraz wskazuje istotne elementy ich realizacji. Logika wypowiedzi oraz dobór środków artystycznych (z zakresu techniki ruchu i pracy z ciałem, ekspresji muzyczno-ruchowej, planu przestrzennego kompozycji, doboru rekwizytów, kostiumów oraz użytych kolorów i rodzaju oświetlenia), a także ich uzasadnienie i przyjęta argumentacja zwraca uwagę na bardzo dużą świadomość warsztatową Habilitantki oraz duży potencjał twórczy. Opis jest dość obszerny – zajmuje ponad dziewiętnaście stron maszynopisu (s.11-31). Dokonując go Habilitantka sięga do literatury i czyni liczne odwołania, stosuje również cytaty, którym towarzyszą stosowne odnośniki w formie przypisów.

W kolejnej, piątej części autoreferatu, o mylnym podtytule „Omówienie pozostałych osiągnięć artystycznych” Habilitantka dokonuje kolejno opisu swojej działalności: artystycznej, artystyczno-pedagogicznej, dydaktycznej, naukowej, organizacyjnej oraz pisze o podnoszeniu własnych kwalifikacji po uzyskaniu stopnia doktora sztuk muzycznych wymieniając uprawiane przez siebie formy doskonalenia zawodowego.

Autoreferat Habilitantki przyjmuję i oceniam pozytywnie.

Ocena dzieła artystycznego

Na szczególne osiągnięcie artystyczne dr Kingi Ceynowy wskazane w jej wniosku habilitacyjnym składają się autorskie choreografie muzyki wybranych (6) utworów autorstwa różnych kompozytorów: Sergiusza Rachmaninowa, Meredith Monk, Andrzeja Koszewskiego, Rafała Zapalę, Jakuba Królikowskiego oraz Pauline Oliveros stanowiące wybór ciekawych przykładów z zakresu muzyki wokalne. Ujęte w cykl tematyczny pod tytułem: „**Różnorodność partii wokalnych w utworach XX i XXI wieku źródłem inspiracji interpretacji ruchowych**” udokumentowane zostały w postaci płyty DVD. Wykonawcami interpretacji są studenci i absolwenci specjalności rytmika Akademii Muzycznej w Poznaniu. Poszczególne kompozycje ruchowe były prezentowane publicznie podczas koncertów interpretacji ruchowych w kraju (Poznań, Łódź, Gdańsk) oraz zagranicą (Sumy, Moskwa, Hellaerau). Wybór obszaru podjętych działań twórczych Habilitantka tłumaczy swoją „fascynacją muzyką wokalną i wokaino-instrumentalną w XX i XXI wieku.” Szczególnie interesują ją „sposoby wykorzystania głosu ludzkiego, celem uzyskania awangardowych środków ekspresji wokalne”. Dobór poszczególnych utworów powstałych w latach 1915-2012 podyktowany był chęcią perspektywicznego ukazania „przemian zachodzących w traktowaniu partii wokalnych”. Jak podkreśla Habilitantka w autoreferacie – obok tradycyjnego traktowania głosu pojawiają się tutaj „szepc, krzyk, kląsk językiem, a także efekty imitujące odgłosy natury generowane przez urządzenia elektroakustyczne. Ponadto w utworach tych występuje łączenie partii wokalnych ze współczesnymi środkami przekazu muzyki – z live electronic czy z dźwiękiem przetwarzanym komputerowo.”

Płyta DVD zawiera autorskie choreografie muzyki następujących utworów:

Sergiusz Rachmaninow – Vokaliza op. 34 nr 14

Utwór w wykonaniu Renée Fleming i English Chamber Orchestra pod batutą Jeffrey’a Tate’a - Habilitantka wybrała wersję tego utworu w opracowaniu na głos i orkiestrę.

Z twórczości Sergiusza Rachmaninowa Habilitantka do interpretacji ruchowej wybrała ten właśnie utwór, gdyż stanowi on „rodzaj dumki, o szeroko zarysowanej kantylenie”. Urzekła ją jego „piękna kantylena i niezwykła harmonika” oraz wyraz dzieła – jego „zadumany, melancholijny nastrój”.

Habilitantka dokonała analizy utworu pod względem kulminacji – co wykazuje w swoim autoreferacie. Pisze: „[linia solisty oraz linia orkiestry] uzupełniają się rytmicznie oraz wchodzą w dialogi. S. Rachmaninow wszystkie kulminacje w utworze tworzy poprzez stopniowe zwiększanie dynamiki i skomplikowane połączenia harmoniczne. Każda część utworu posiada przynajmniej dwa punkty spiętrzenia napięcia, przy czym dopiero w części drugiej następuje kulminacja centralna”.

Habilitationka podkreśla dominującą, wiodącą rolę partii solowej głosu sopranowego oraz kontrapunktującą funkcję partii orkiestry. Bardzo dobrze widać tę relację w kompozycji ruchowo-przestrzennej.

Interpretacja ruchowo-przestrzenna charakteryzuje się logiką formy i bardzo dużą przejrzystością, a nawet ascetyzmem. Co prawda poprzez zwielokrotnienie ilości wykonawców realizujących partię głosu solowego oraz ich centralne rozmieszczenie w przestrzeni sceny, a nawet zastosowanie kostiumu wpisującego się kolorem i formą w styl i charakter utworu, Autorka interpretacji podkreśla proporcje poszczególnych planów (w którym przez większą część utworu słychać zdecydowaną dominację głosu nad partią orkiestry), ale i tak w moim odczuciu, brakuje rozmachu w budowaniu jego poszczególnych kulminacji. Bardzo niekorzystna jest rejestracja DVD z tak odległego planu. Co prawda widać kompozycję przestrzenną, ale w takim ujęciu wydaje się, że Autorce kompozycji ruchowo-przestrzennej umyka bogactwo niuansów wyrazowych. Ten utwór o rodowodzie romantycznym, jako jeden z niewielu z przygotowanego wyboru, daje Habilitationce możliwość wykazania się subtelnością w kształtowaniu materiału ruchowego, umiejętnością zakomponowania ruchu legato i opracowania ruchowego wyrazistej melodii oraz frazy muzycznej. Utwór ten pozostaje w kontraście do pozostałych propozycji i pozwala na prezentację szczególnych aspektów warsztatu choreograficznego. Odnoszę jednak wrażenie, że zabrakło tu wspomnianego rozmachu by oddać tak ogromny ładunek emocjonalny utworu i pomysłowości oraz wrażliwości estetycznej w kształtowaniu niuansów frazy ruchowej by w pełni zobrazować stylistykę i walory wykonawcze głosu ludzkiego ujętego w tej kompozycji. Materiał ruchowy jest tutaj zdecydowanie zbyt skromny. Interpretację tego utworu oceniam najslabiej z przedstawionych propozycji. Natomiast muszę przyznać, że z ustawień dwóch grup powstają bardzo ciekawe obrazy – szczególnie ciekawe plastyczne jest zakomponowanie partii smyczków w końcowej części utworu. To potwierdza zgodność z założeniem kompozycyjnym Habilitationki, gdzie „*wybrano takie środki ruchowe, które mogły stworzyć przejrzyste, wzajemnie dopełniające się obrazy*”.

Meredith Monk – *Songs From The Hill*, cz. *Wa-lie-oh*

Pieśń ta jest częścią cyklu skomponowanego na trzy głosy żeńskie a capella z roku 1976, który powstał w Nowym Meksyku inspirowany tamtejszą przyrodą i pustynnym krajobrazem. W procesie tworzenia brały udział Meredith Monk, Andrea Goodman i Monica Solen. Cykl ten powstał z potrzeby poszukiwania sposobu komunikacji z otaczającą przyrodą za pomocą elementów wokalizy i onomatopei. Kompozytorka i performerka jest znana z eksperymentów wokalnych i scenicznych, znana także z poszukiwań mających na celu rozszerzenie warsztatu wokalnego m.in. przez poszerzenie skali głosu oraz eksperymentalnej niestandardowej pracy z rezonatorami i organicznego połączenia ekspresji wokalne i ruchowej w swoistej kinetycznej zależności (tzw. extended vocal techniques).

Wydaje się, że Habilitationka wybrała ten utwór ze względu na „*imponującą różnorodność dźwięków i technik wokalnych rzadko używanych w zachodniej kulturze: krzyki i zawodzenia bez słów, niskie, grube, gardłowe ataki dźwięku, skale mikrotonowe, szmery, jęki, łkania – słowem wszystko to, co jest istotą każdej muzycznej archetypicznej ekspresji.*”

Zaproponowana interpretacja ruchowa – to jedyne, wśród wskazanych do oceny interpretacji utworów, solo w wykonaniu Anny Kokocińskiej. Tutaj zdecydowanie widać mnogość kształtów ruchowych, które odpowiadają stylistyce utworu. Poszczególnym segmentom utworu przyporządkowano poszczególne frazy ruchowe. Nie bez znaczenia jest obsada wykonawcza. Wykonawczyni jest bardzo sprawna ruchowo i ekspresyjna – jej wyraziste ruchy tworzą z warstwą dźwiękową spójny obraz. W jej ruchach widać znajomość technik tańca współczesnego, które w połączeniu z proponowanym materiałem tworzą ciekawą kompozycję ruchowo-przestrzenną spójną z walorami estetycznymi, stylistycznymi i formalnymi warstwy dźwiękowej utworu muzycznego.

Ta kompozycja najpełniej z całego zbioru propozycji ukazuje możliwości Habilitationki w zakresie umiejętnego doboru materiału ruchowego oraz kształtu komponowanego z pojedynczego ciała wykonawcy. Ujęcie kamery z bliższego planu daje także możliwość zobaczenia ekspresji muzyczno-ruchowej. Pamiętam, że widziałam to dynamiczne solo kilkakrotnie na koncertach i zawsze było ono bardzo pozytywnie odbierane przez publiczność.

Andrzej Koszewski – *Serioso-Giocoso per coro misto*

Utwór z roku 1989 na czterogłosowy chór mieszany, dedykowany Chórowi Akademickiemu

Politechniki Szczecińskiej.

Habilitantka charakteryzując utwór zwraca uwagę na występowanie w nim efektów sonorystycznych poprzez zastosowanie pojedynczych sylab oraz stosowanych współcześnie sposobów artykułowania dźwięku jak: „*glissando, głośne wydechy z naturalnym dla nich diminuendem, rodzaj śpiewu mówionego na bliżej nieokreślonej wysokości dźwięku.*”

Interpretacja ruchowa jest bardzo przejrzysta – przyporządkowanie wykonawców do czterech głosów chóru podkreślone zostaje kolorem kostiumu, a ustawienie czwórkami, które korespondują ze współbrzmieniami poszczególnych głosów, powielone czterokrotnie daje możliwość budowania z ruchu i kształtu grup wykonawców ciekawych obrazów scenicznych. Kolory kostiumów zdecydowanie ułatwiają odbiór dzieła i wpływają bardzo korzystnie na jego plastyczność i czytelność. Całość kompozycji ruchowej bardzo logiczna i konsekwentna, przejrzysta – i jak stwierdza Habilitantka „*bez przesadnych i skomplikowanych pomysłów ruchowych.*”

W części drugiej dyptyku *Giocoso*, w refrenie, Autorka interpretacji ruchowej podążając za warstwą dźwiękową utworu, wprowadza elementy stylizacji dwóch tańców narodowych („*połączenie elementów kroku oberka i pól krakowiaka*”), co wpływa znacząco na wzbogacenie warstwy ruchowej interpretacji. Zastosowanie zmiennych rysunków przestrzennych oraz gospodarowanie ruchem w przestrzeni kinesfery (z uwzględnieniem ruchu na różnych poziomach: w leżeniu, pozycjach izolowanych, pozycjach statycznych i dynamicznych) pozostaje w przemyślanej korelacji z budową formalną kompozycji muzycznej.

Rafał Zapalą – *Why? na sopran i live electronics*

Utwór w wykonaniu Margaret Huber i Rafała Zapalą, powstał w roku 2011 w czasie warsztatów kompozytorskich w Genshagen.

Habilitantka zwraca uwagę na emocjonalną stronę utworu wpisaną już w genezę jego powstania. Odnosi się on bowiem do wybranych „*stanów umysłu*”. Zdaniem kompozytora: „*Why? [to...] proces dojrzewania do zgody na coś nowego [...] ewolucja od zdziwienia, przez wahanie i odruchową niezgodę, aż po początkowo ostrożną, a w końcu zdecydowaną zgodę.*” Tym stanom podporządkowane zostają wybrane słowa-klucze (Why? Where? Why me?, Maybe..., No!, Never!, Never again!, Let's see..., Maybe..., Let's see.... Yes!), które ulegają deformacji elektronicznej tworząc ciekawą warstwę sonorystyczną przepojoną różnorodną emocjonalnością.

Kompozytor zastosował tutaj technikę Live Electronic Preparation (LEP Technique) polegającą na „*organicznym połączeniu dźwięku akustycznego – głosu sopranistki – i elektroniki go przetwarzającej*” za pomocą specjalnego programu typu „*ptach*” skonstruowanego na potrzeby tej konkretnej kompozycji w postaci „*partytury elektronicznej*” skorelowanej z partyturą utworu – dając w ten sposób możliwość kontrolowania procesu przetwarzania dźwięku i świadomego konstruowania brzmienia w czasie rzeczywistym przez wykonawczynię partii wokalne. Habilitantka zwraca uwagę na tę technikę, gdyż pozwala ona na „*rozszerzenie możliwości brzmieniowych głosu*” i „*specyficzną preparację głosu za pomocą elektronicznej technologii*”.

W interpretacji ruchowej zastosowano rekwizyt, który w bardzo plastyczny sposób pozwala na zobrazowanie efektu zniekształcenia preparowanego głosu. Obraz ruchu ciała na scenie oraz obraz odbicia zniekształconego ruchu w lustrze pozwala na choreograficzną grę światłą, fragmentarycznych zniekształconych (i często powielonych) kształtów oraz pojawiających się i znikających realnych postaci, która znakomicie współgra z fakturą oraz warstwą sonorystyczną utworu. Splatają się w niej bowiem naturalnie brzmiały głos ludzki oraz jego elektroniczne deformujące przekształcenia. Tkanka utworu wzbogacona o frapujące, bardzo ciekawe brzmienia ukazuje cały wachlarz możliwości barwowo-brzmieniowych, które bardzo trudno byłoby oddać jedynie naturalnym ruchem ludzkiego ciała. Świadoma tych trudności Habilitantka stwierdza: „*interesujące rozwiązania brzmieniowe kompozycji „Why?” R. Zapalą stały się bodźcem do poszukiwania w zakresie doboru rekwizytu. Wykreowany i zastosowany obiekt w interpretacji ruchowej utworu, miał za zadanie podkreślić i przetwarzać środki ruchowe użyte zarówno do wizualizacji tradycyjnego brzmienia partii wokalne, jak i partii sopranu połączonego ze strategią twórczą live electronics. Do wizualizacji muzyki użyto rekwizyty w postaci elastycznych, lustrzanych płyt, osadzonych w drewnianych konstrukcjach na kółkach*”. Trzy tego typu rekwizyty zastosowano w różnych ustawieniach przestrzennych i różnych funkcjach scenograficznych: trzech odrębnych rekwizytów–luster; ściany z otwieranymi drzwiami; fragmentu lustrzanej komnaty. Takie ustawienia oraz trójka pojawiających się i znikających za lustrzanymi zastawkami wykonawczyń pozwoliły na oddanie efektu zmultiplikowania nawarstwiającego się w niektórych fragmentach

utworu głosu ludzkiego. Pomysł zastosowania tego typu rekwizytu oraz poszczególne rozwiązania ruchowo-przestrzenne uważam za bardzo trafne, spójne z kompozycją muzyczną oraz ciekawe i oryginalne - wnoszące dużo świeżości w rozwiązania choreograficzno-scenograficzne stosowane w ramach specjalności rytmika.

Jakub Królikowski – *Für Karlheinz*

Utwór z roku 2012 dedykowany kompozytorowi Karlheinzowi Stockhausenowi. Kompozytor zastosował tu różne sposoby generowania dźwięku i przetwarzania wcześniej nagranych partii sopranu. „*Na tle wokalizy pojawiają się dysonansowe współbrzmienia, szmery, szумы i dźwięki generowane elektronicznie*”, a także elektronicznie brzmiący głos wypowiadający słowo: Karlheinz. Ten elektroniczny, stwarzający odczucie szczególnej przestrzenności, utwór został zinterpretowany w ruchu z pomocą ruchowej animacji ogromnych rozmiarów rozciągliwej tkaniny. Jej drganie, kottowanie się, rozciąganie, falowanie, pozwoliło na budowanie przelewających się obrazów ruchomego falującego pejzażu nieożywionej materii - bryły, z którego wyłaniają się fragmenty kształtów postaci ludzkich (sylwetki, twarze, głowy, ręce itp.). Ważnym dla tej kompozycji przestrzennej elementem jest oświetlenie sceny, które pozwala wydobyć i podkreślić zmieniający się kształt bryły powstający z animowanej materii. Dla całego wydarzenia dźwiękowego Habilitantka uzyskała spójny wizualny efekt magmy, z której wyłaniają się postaci i kształty skorelowane z przetwarzanym komputerowo dźwiękiem (np. obraz postaci – przyporządkowany wygenerowanemu komputerowo słowu „Karlheinz”). Na koniec utworu magma wylewa się ze sceny przełamując konwencję czwartej ściany i niknie w otchłani świata realnego – przestrzeni widowni.

Zastosowanie dużej elastycznej płachty jako rekwizytu pozwoliło na budowanie napięcia i odzwierciedlenie niuansów barwowych i dynamicznych wielowarstwowej tkanki utworu w oglądanej warstwie wizualnej. I choć sam pomysł użycia tego typu rekwizytu nie jest nowy i stosowany jest dość często przez różnego rodzaju performerów i tancerzy, czy nawet adeptów rytmiki w Poznańskiej Akademii Muzycznej, to trzeba przyznać, że w tym przypadku zastosowany jest bardzo celnie i konsekwentnie, gdyż pozwala na podkreślenie walorów warstwy dźwiękowej utworu poprzez środki wizualne. Habilitantka ma pełną świadomość zastosowania takich środków scenicznych i zaznacza to w części opisowej autoreferatu, gdzie stwierdza: „*w przypadku interpretacji ruchowej muzyki J. Królikowskiego oprócz inicjowania obrazów w przestrzenie, rekwizyt pełni przede wszystkim funkcję wspomagającą, jest dopełnieniem aparatu ruchowego wykonawców, który sam nie byłby w stanie oddać pełni brzmienia interpretowanego dzieła.*”

Oglądając rejestrację tej interpretacji niestety miałam odczucie, że umyka mi coś ważnego, że nie jestem w stanie docenić niuansów powstających obrazów scenicznych (np. otwartych w niemym krzyku ust itp., o których czytam w opisie), że nie widzę bardzo istotnych szczegółów tej kompozycji. W tym przypadku, dla mnie osobiście, bardziej korzystne byłoby zastosowanie w materiale rejestracji ujęć z bliższego planu filmowego.

Pauline Oliveros – *Sound Patterns*

To utwór z roku 1961 na chór mieszany a cappella. Kanwą dla jego budowy są „*krótkie motywy dźwiękowo-rytmiczne*”. Kompozycja, jak podkreśla Habilitantka „*bazuje na fonemach pozbawionych aspektu semantycznego [...] Dźwięki tworzące kompozycję ‘szeleszczą’, ‘syczą’, ‘zgrzytają’ ‘ekspodują’, wybrzmiewają lub narastają.*” W innym miejscu Habilitantka zaznacza: „*wykonawcy głosem imitują rozmaite rodzaje szumów i dźwięków wytwarzanych elektronicznie*”.

W interpretacji tego utworu Habilitantka zastosowała bardzo mocny element scenograficzny – dużych rozmiarów stół/blat – który wyznacza centrum obrazu scenicznego oraz kompozycji ruchowo-przestrzennej rozgrywającej się wokół niego.

Jako materiał swojej kompozycji Autorka wykorzystuje rozmieszczenie wykonawców na różnych poziomach względem płaszczyzny blatu (rekwizytu) ‘nad i pod nim’, ‘przed i za’, ‘wokół i obok’, a także różne pozy i kształty ciała oraz różnego rodzaju interakcję między poszczególnymi wykonawcami (połączoną z działaniem ‘wobec’ innych ciał oraz działań ‘z ciałem’ partnera). Całej kompozycji ruchowo-przestrzennej towarzyszy przenikanie się poszczególnych planów ruchowych. Interpretacja ta, w odróżnieniu od pozostałych omówionych już propozycji repertuarowych posługuje się innymi środkami wyrazu scenicznego. Na szczególną uwagę zasługuje tu zastosowanie nad-ekspresji mimicznej - różnego rodzaju grymasów twarzy dla których impulsem jest bodziec dźwiękowy jako środka wyrazu scenicznego. Grymasy te nasuwają

skojarzenia z kinem niemym lub z groteską. Mimika oraz oddech – prowadzą w tej kreacji scenicznej do zadań wykonawczych na pograniczu etudy aktorskiej. Stanowi to niemałe wyzwanie dla wykonawców-interpretatorów. Miałam okazję widzieć tę interpretację na żywo w czasie jednego z koncertów w Akademii Muzycznej w Poznaniu i muszę przyznać, że zrobiła ona bardzo duże wrażenie na odbiorcach porywając swą energią i odważnym stosowaniem środków ekspresji z pogranicza groteski.

Sześć przedstawionych do oceny interpretacji cechuje duża różnorodność zastosowanych konwencji scenicznych, środków ruchowych i kompozycyjnych, sposobu organizacji przestrzeni oraz stosowanych rekwizytów i rodzajów stylistyki i środków wyrazu scenicznego. Taki dobór pozwala na zaprezentowanie szerokiego wachlarza umiejętności z zakresu komponowania interpretacji ruchowo-przestrzennych utworów muzycznych. Dzieło artystyczne oceniam pozytywnie.

Konkluzja

Zaproponowany temat: „**Różnorodność partii wokalnych w utworach XX i XXI wieku źródłem inspiracji interpretacji ruchowych**” oraz zawartość merytoryczna i artystyczna autorskich kompozycji ruchowych udokumentowany w postaci płyty DVD stanowią oryginalną autorską propozycję artystyczną. Zarówno temat ten jak i zaprezentowany obszar nie doczekał się wcześniejszych opracowań ani nie był przedmiotem niczyich dociekań i poszukiwań twórczych w zakresie dyscypliny artystycznej rytmika i taniec. Przedstawiona do zrecenzowania praca Pani dr Kingi Ceynowy stanowi oryginalne ujęcie tematu zaproponowanego przez Habilitantkę, w którym występują ciekawe i nowatorskie elementy. Przedstawiona do oceny praca wnosi istotne elementy poznawcze i praktyczne w rozwój dyscypliny artystycznej jaką jest rytmika i taniec.

Niniejszym stwierdzam, że Habilitantka wykazała się umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej, dydaktycznej i naukowej, a przedstawione do recenzji osiągnięcie artystyczne oraz całokształt jej dorobku potwierdza znaczący wkład Habilitantki w rozwój uprawianej przez nią dyscypliny artystycznej, spełniając tym samym wymagania art. 16 pkt. 2 ustawy z dnia 14.03.2003 roku (z późn. zm) o stopniach naukowych i tytułach oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki.

Osiągnięcia Pani dr Kingi Ceynowy przyjmuję.

dr hab. Barbara Dutkiewicz, prof. AM